Kópavogsbær

Kópavogur með grænum augum

2. kafli. Trjámál

Aðalfundur Skógræktarfélags Íslands 30. ágúst 2019

Friðrik Baldursson, garðyrkjustjóri

„Vagga börnum og blómum...“

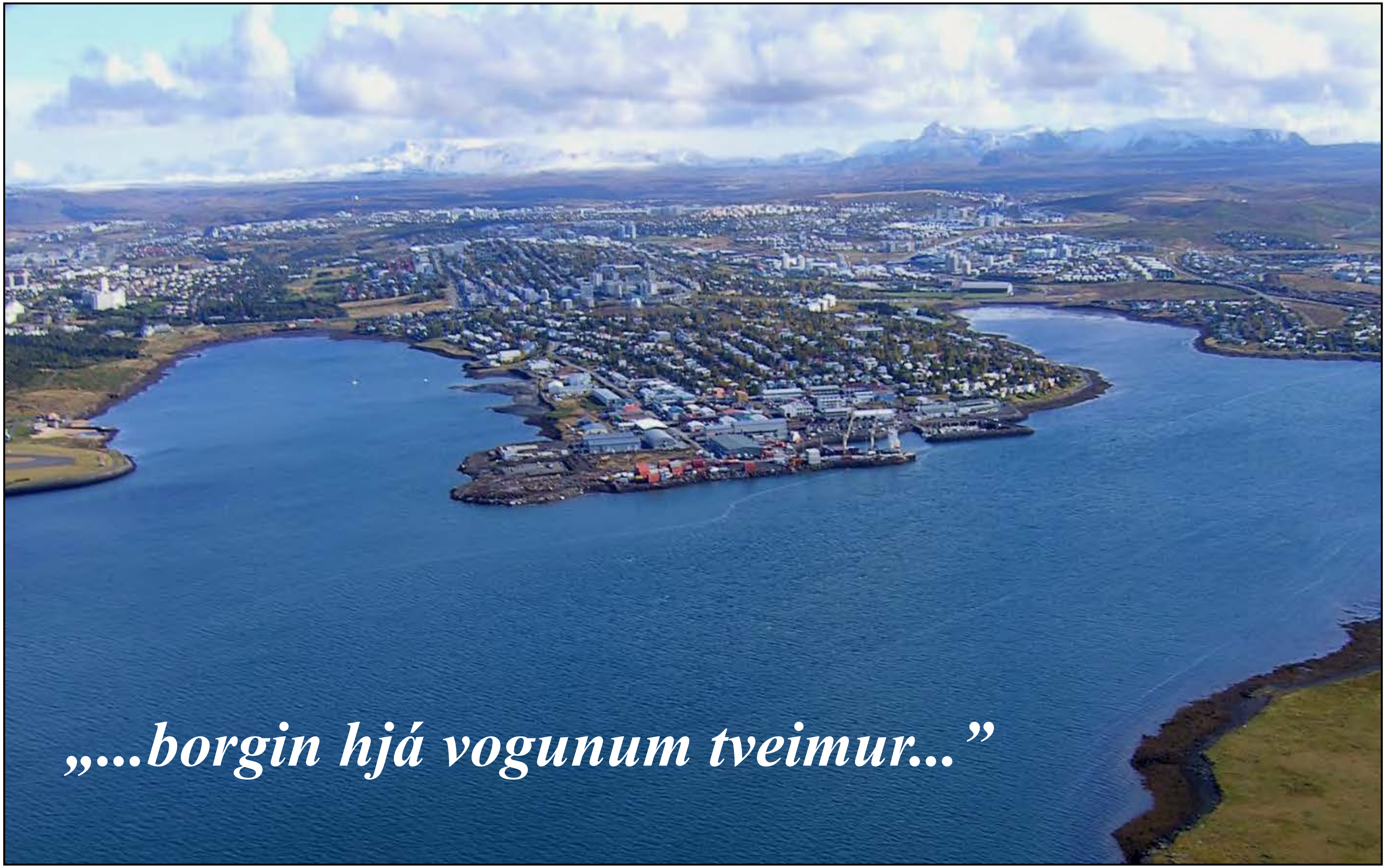
„...borgin hjá vogunum tveimur...”

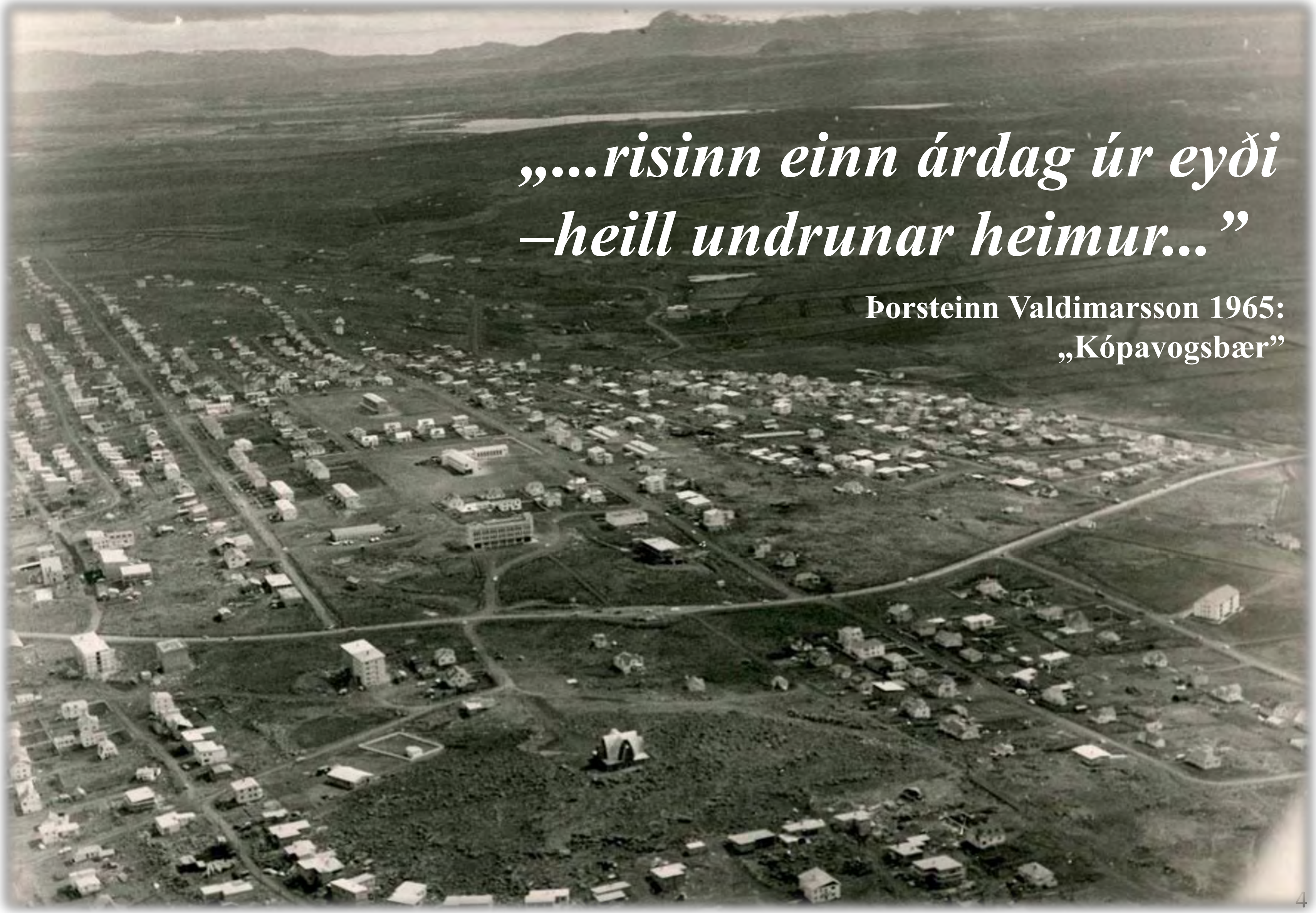

„...risinn einn árdag úr eyði
–heill undrunar heimur...”

Þorsteinn Valdimarsson 1965:
„Kópavogsbær”

Undrunarheimurinn
1963

1963

2003

Kópavogsþingstaður á Þinghóli og Kópavogsfundurinn 1662

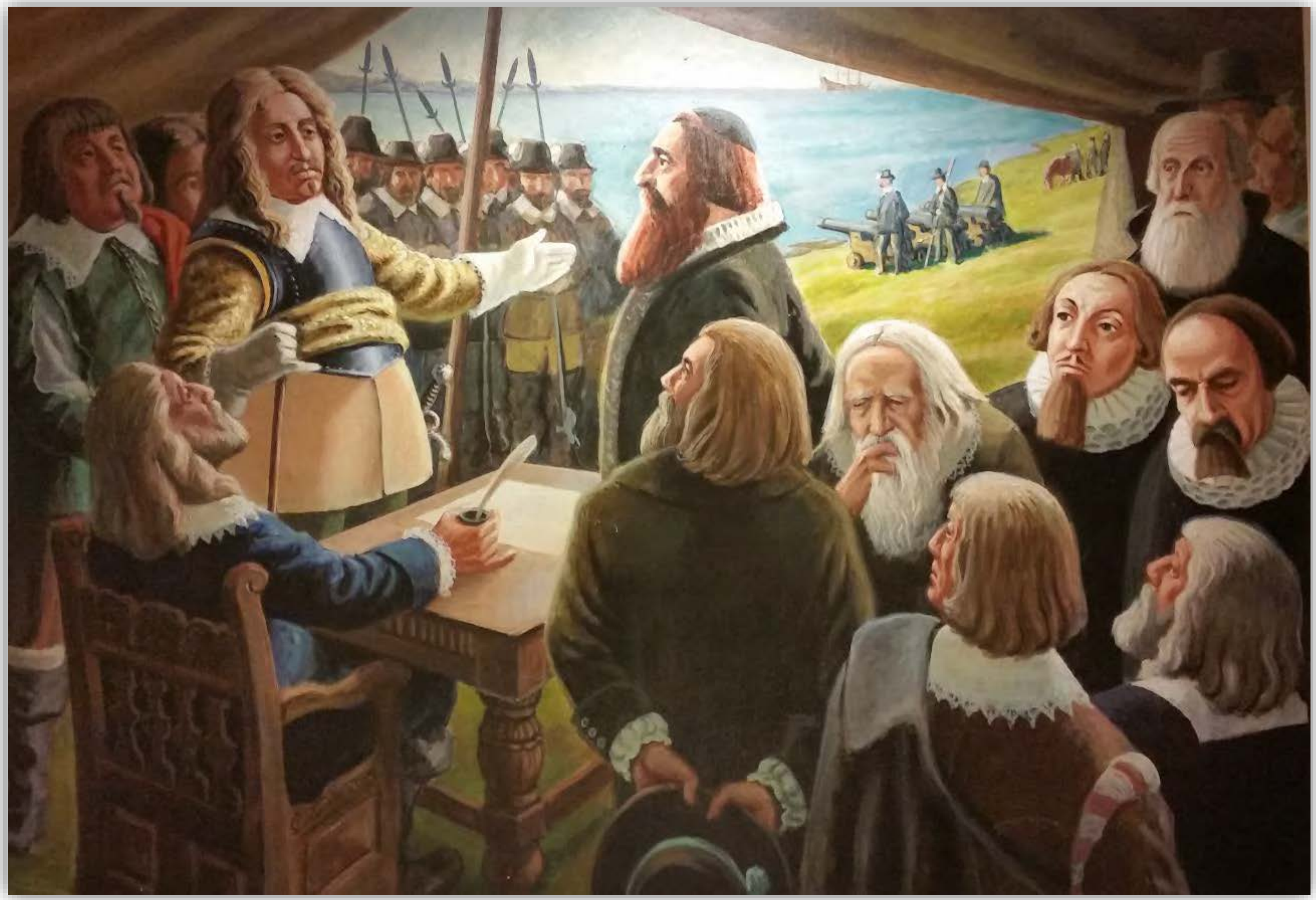

Kópavogsbær

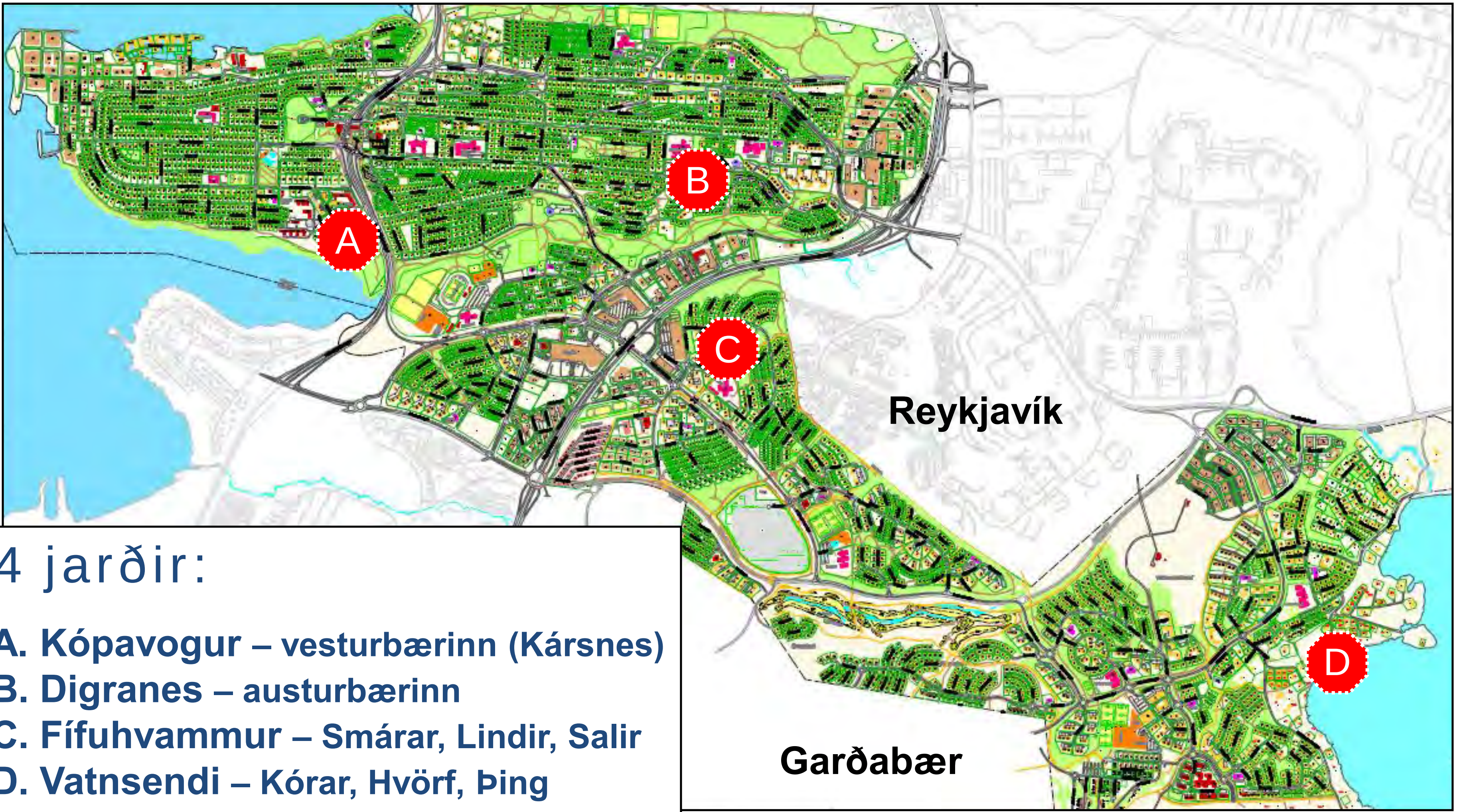

4 jarðir:

A. Kópavogur – vesturbærinn (Kársnes)
B. Digranes – austurbærinn
C. Fífuhvammur – Smárar, Lindir, Salir
D. Vatnsendi – Kórar, Hvörf, Þing

„Heimalandið"

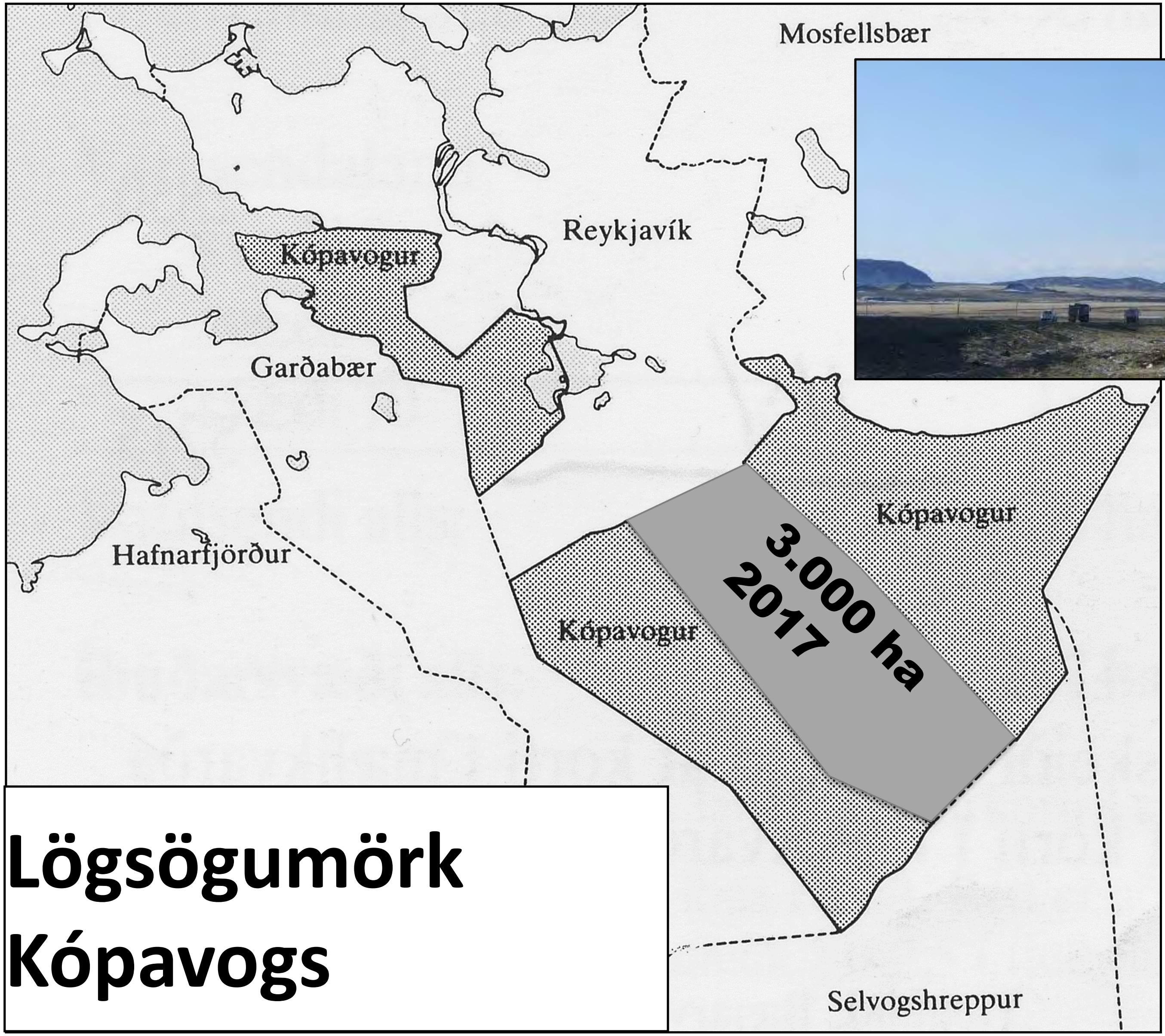

Lögsögumörk Kópavogs

Heildar-stærð nú um 11.200 ha

Kópavogur 1942

Einkennistré Kópavogs á árum áður?

Kársnes

Kópavogsháls / Digranesháls

Kópavogsbær

Fossvogsdalur

„Ösp í Fossvogsdal" vorið 1988

Trjásafnið í Meltungu í Fossvogsdal
Fossvogsdalur
Reykjanesbraut

Kópavogsdalur

Lerki (*Larix*)

Lerki (*Larix*) er ættkvísl barrtrjáa sem vex í barrskógabeltinu á norðurhveli jarðar og til fjalla á suðlægari slóðum og teljast 10-15 tegundir til ættkvíslarinnar. Lerki er af þallarætt, eins og t.d. greni, fura og þinur en ólíkt þeim ættkvíslum þá fellir lerki barrið á haustin og var því nefnt barrfellir áður fyrr.

Síberíulerki (*Larix sibirica*) hefur frá því snemma á 20. öld verið notað til skógræktar á Íslandi. Rússalerki (*Larix sukaczewii*), sem er náskylt síberíulerki eða afbrigði af sömu tegund, hefur mestmegnis tekið við af því frá um 1980 en síberíulerkið er viðkvæmara fyrir íslensku loftslagi og sjúkdómum. Rússalerki er nú eitt algengasta skógræktartré á Íslandi, einkum á norður- og austurlandi, og hefur náð yfir 23 metra hæð hérlendis. Evrópulerki (*Larix decidua*) hefur einnig verið ræktað á Íslandi frá byrjun 20. aldar, auk nokkurra annarra lerkitegunda.

Haustið 2015 var sett lýsing við tréð.

Rússalerkið í Kópavogsdal árið 1989.

Athöfn í Kópavogsdal 13. október 2005 þegar lerkitréð var útnefnt Tré ársins.

Lerkitréð hér í Kópavogsdal er rússalerki og var haustið 2005 útnefnt Tré ársins af Skógræktarfélagi Íslands. Útnefningu félagsins á Tré ársins er ætlað að beina sjónum almennings að því gróskumikla starfi sem unnið er um land allt í trjá- og skógrækt.

Við þetta tækifæri var slegið máli á tréð og aldur greindur með því að taka borkjarna úr því. Hæð trésins reyndist vera 8,50 m og ummál þess 1,05 m í brjósthæð. Líklegt er að rússalerkið hafi verið gróðursett um 1940. Það var fjölskylda Kristjönu Fenger og Johns Fenger sem hófu ræktun á svæðinu upp úr 1936 er þau reistu sér sumarbústað hér, sem þá var kallað Digranesblettur 81 og varð síðar Hlíðarvegur 136. Fjölskyldan dvaldi á þessum árum og allt fram yfir 1960 oft sumarlangt í bústaðnum, sem á þessum tíma var í algjörri sveit.

Heimildir:
Skógræktarritið 2006, 2. tbl
Brynjólfur Jónsson „Tré ársins 2005"
Skógræktin www.skogur.is

Silfurreynir (*Sorbus intermedia*)

Vefjaræktað eintak af elsta innflutta garðtré landsins. Tréð var gróðursett árið 1884 af Hans Georg Schierbeck landlækni og stendur enn í Fógetagarðinum við Aðalstræti í Reykjavík.

Silfurreynirinn er gjöf til Kópavogsbæjar frá Garðyrkjufélagi Íslands í tilefni af 125 ára afmæli félagsins árið 2010 með þökk fyrir samstarf um Hermannsgarð og grenndargarð við Guðmundarlund og trjásafnið í Meltungu í Fossvogsdal.

Garðyrkjufélagið vill einnig með þessu vekja athygli á mikilvægi ræktunar og garðamenningar í framförum hér á landi og eflingu umhverfisvitundar meðal þjóðarinnar.

Elsta garðtré landsins - gjöf Garðyrkjufélagins 2010

„Villt og hamið" umhverfi

Heimsmarkmið SÞ

Hlíðargarður

Fyrsti skipulagði almenningsgarðurinn í Kópavogi

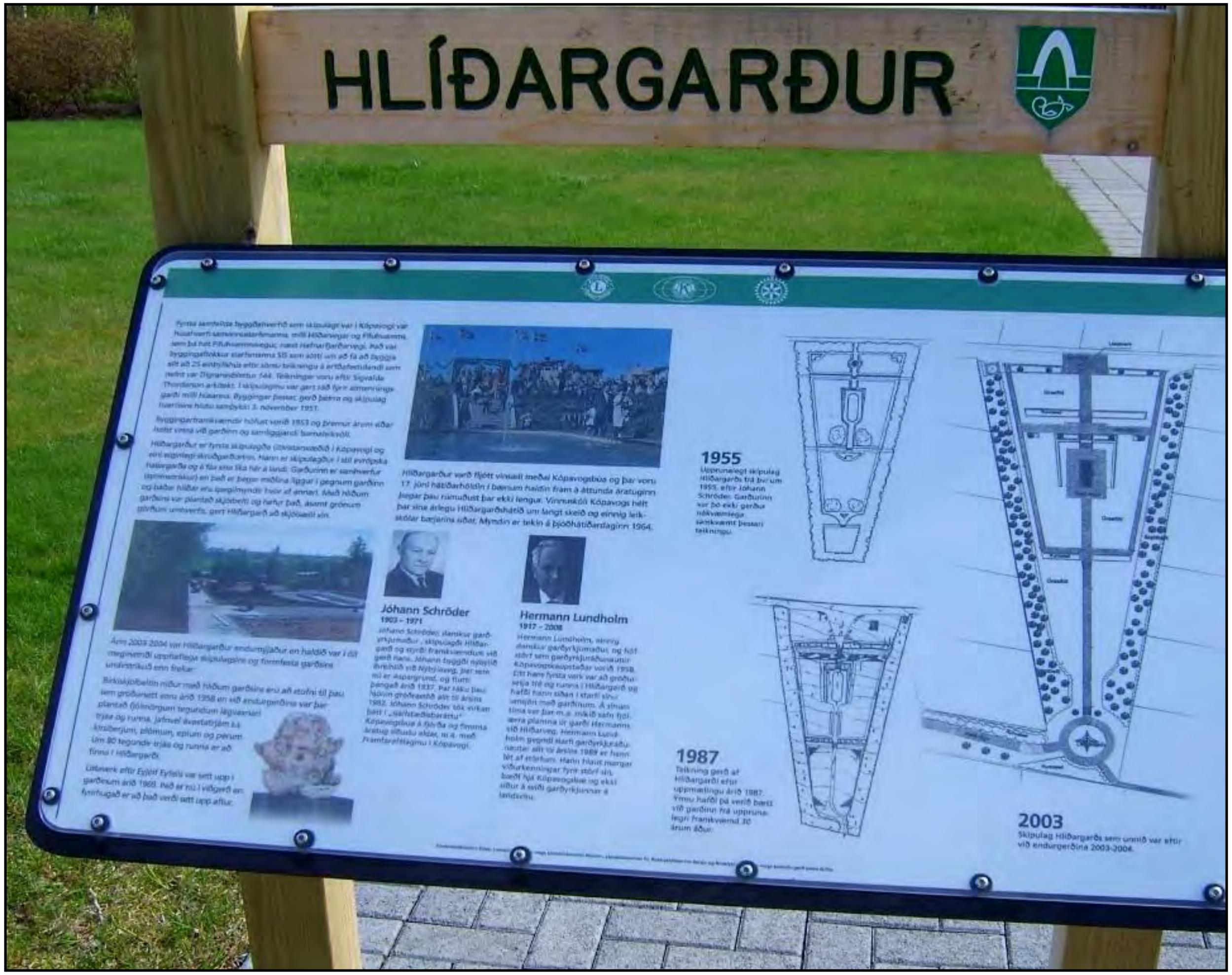

Dönsk garðyrkjuáhrif?

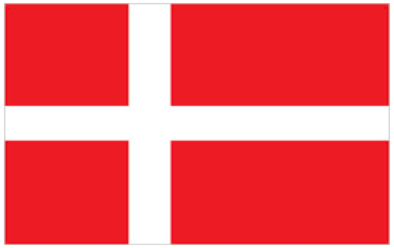

Jóhann Schröder
1903 – 1971
Jóhann Schröder, danskur garðyrkjumaður , skipulagði Hlíðargarð og stýrði framkvæmdum við gerð hans. Jóhann byggði nýbýlið Birkihlíð við Nýbýlaveg, þar sem nú er Aspargrund, og flutti þangað árið 1937. Þar ráku þau hjónin gróðrastöð allt til ársins 1982. Jóhann Schröder tók virkan þátt í „sjálfstæðisbaráttu" Kópavogsbúa á fjórða og fimmta áratug síðustu aldar, m.a. með Framfarafélaginu í Kópavogi.

Hermann Lundholm
1917 – 2008
Hermann Lundholm, einnig danskur garðyrkjumaður, og hóf störf sem garðyrkjuráðunautur Kópavogskaupstaðar vorið 1958. Eitt hans fyrsta verk var að gróðursetja tré og runna í Hlíðargarð og hafði hann síðan í starfi sínu umsjón með garðinum. Á sínum tíma var þar m.a. mikið safn fjölærra plantna úr garði Hermanns við Hlíðarveg. Hermann Lundholm gegndi starfi garðyrkjuráðunautar allt til ársins 1989 er hann lét af störfum. Hann hlaut margar viðurkenningar fyrir störf sín, bæði hjá Kópavogsbæ og ekki síður á sviði garðyrkjunnar á landsvísu.

2003

2005

Samhverfa

Trjávernd

Aðalskipulag 2012-2024, markmið:

- Fágæt tré og trjálundir í Kópavogi njóti verndar.

Aðalskipulag 2012-2024, leiðir:

- Settar verði reglur um trjávernd í Kópavogi.
- Merkileg og/eða fágæt tré verði mæld og skráð.

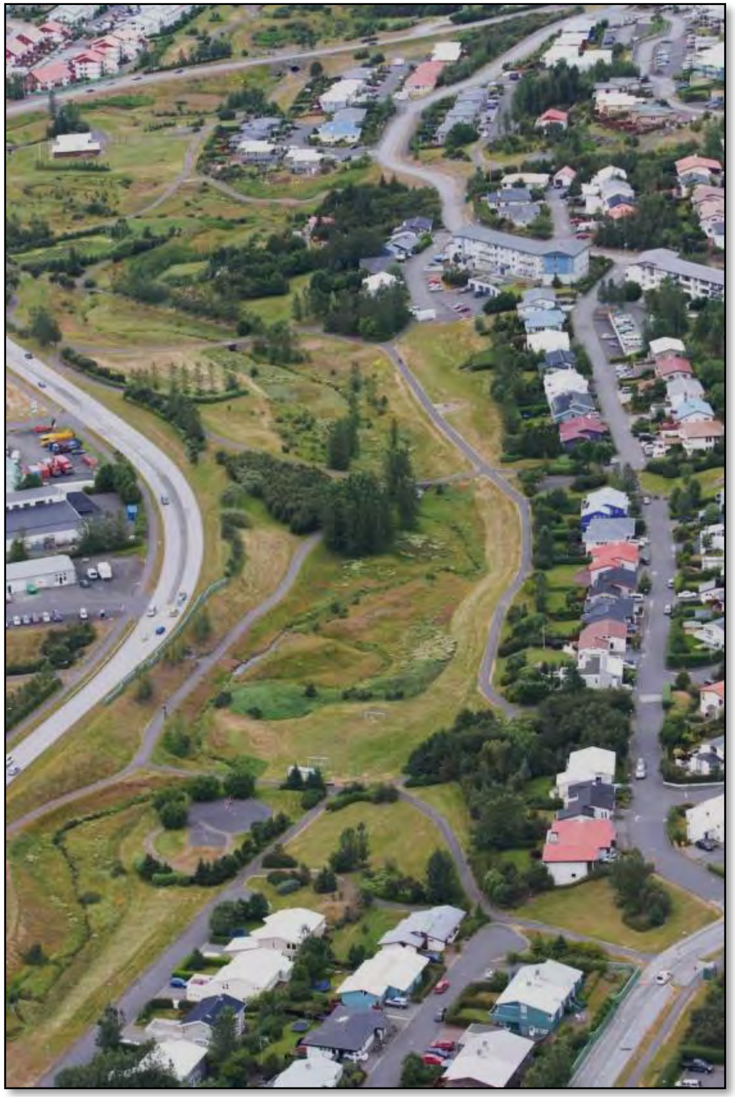

Verndaðir trjálundir (hverfisvernd)

Trjárækt við Nýbýlaveg og við Fossvogslæk

Kópavogsbær

Hermannsskógur (skógræktin), nú loks í eigu Kópavogsbæjar

Trjárækt á Laxatanga við Elliðavatn

Laxatangi, við hlið Elliðahvamms

Guðmundarlundur í Vatnsendahlíð

Magnúsarlundur á Kjóavöllum

Trjásafnið í Meltungu

„Merkistré í Kópavogi“

- Samstarfsverkefni með Garðyrkjufélagi Íslands.
- Skráning og mæling á fágætum og merkilegum trjám í bænum.
- Byrjað á svæðum bæjarins, síðar á einkalóðum.
- Mæld hæð trjáa og þvermál stofns í 1,3m.
- Innmæld (GPS) og mynduð.
- Verkefni ólokið.

Trjámælingar 2017

Trjámælingar 1999

- **Unnið af SÍ.**
- **Markmiðið að finna hæstu tré bæjarins af ýmsum tegundum.**
- **Alls mæld um 120 tré.**
- **Hæstu trén:**
  - Alaskaösp 15,6m
  - Sitkagreni 13,5m
  - Reyniviður 10,4m
  - Birki 10,1m
  - Garðahlynur 10,1m
  - Selja 9,4m
  - Silfurreynir 9,2m

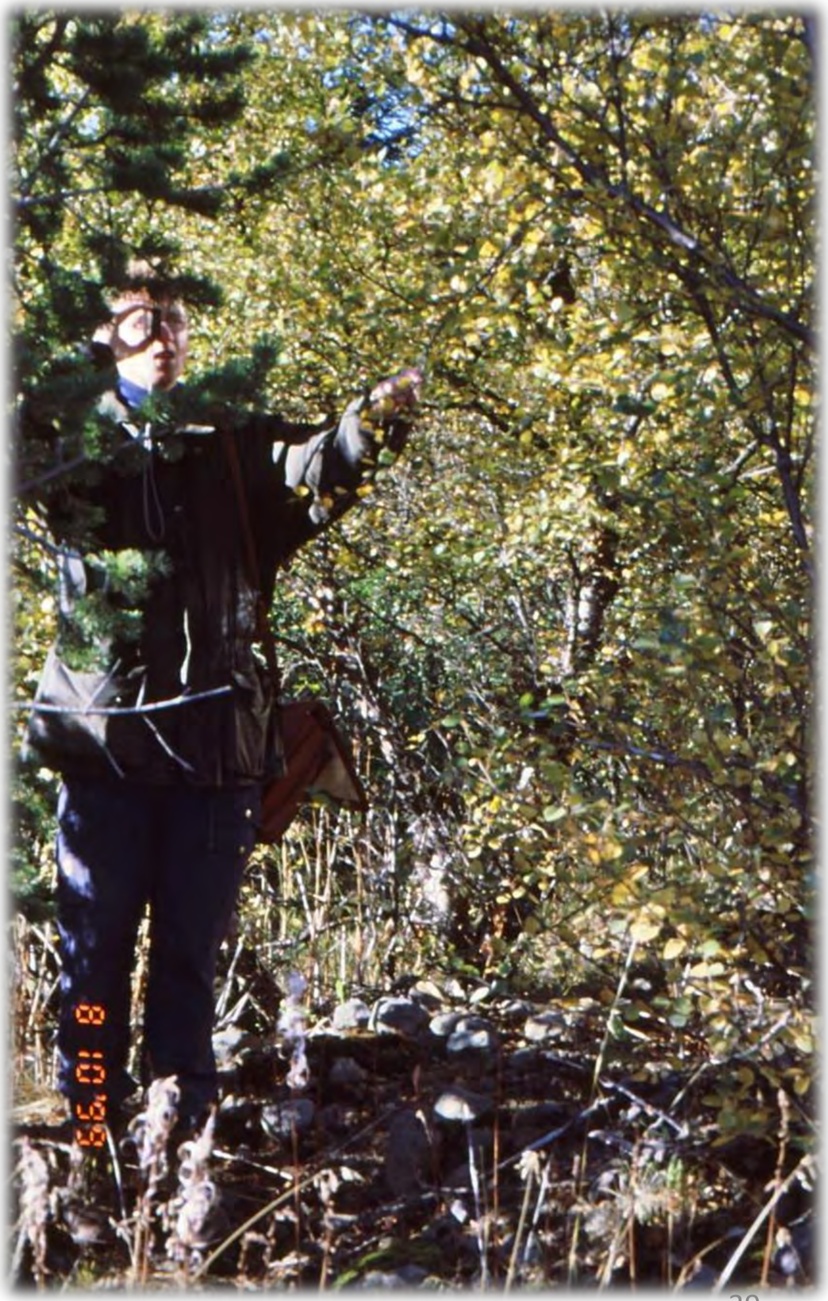

Dæmi: 5 greni í Kópavogsdal

Nr.	Staður	Tegund, íslenskt heiti	Tegund, latneskt heiti	Gr.-setn.ár	Hæð 2017 í m	Þvermál í 1,3m	GPS-hnit	Athugasemd	Nr. 1999	Hæð ´99 í m	Þverm. í 1,3m
K025	Dvöl	Sitkagreni	*Picea sitchensis*	1950-1960?	18,2	48	Lat: 64.10801082, Lng: -21.88997985	Norðan bílastæðis	14	12,5	34
K029	Dvöl	Sitkagreni	*Picea sitchensis*	1950-1960?	17,8	53	Lat: 64.1082818, Lng: -21.88976549		18	10,9	31
K030	Dvöl	Sitkagreni	*Picea sitchensis*	1950-1960?	14,0	45	Lat: 64.10834294, Lng: -21.88839299		19	11,4	35
K045	Fífuhvammur 20	Sitkagreni	*Picea sitchensis*	um 1960?	19,3	70	Lat: 64.10564245, Lng: -21.89302595	Vestan og aftan við hús	34	11,5	43
K046	Fífuhvammur 20	Sitkagreni	*Picea sitchensis*	um 1960?	14,0	39	Lat: 64.10552555, Lng: -21.89360915	Vestur af húsi við stíg	35	11,0	28

16,7 m á hæð

51,0 cm í þvermál í 1,3 m hæð

11,5 m á hæð

34,2 cm í þvermál í 1,3 m hæð

- **Þessi tré hafa vaxið um 45% í hæð og um 49% að rúmmáli, á árunum 1999-2017.**

Stafræn tré

Lýðheilsustefnan

- Mikilvægi trjáa og alls gróðurs fyrir andlega vellíðan.
- Grænt er gott fyrir sálina.

Kópavogsbær

Að bjóða upp á menningargöngur og útivist, gjarnan í samstarfi við aðra

- **Markmið:**

  Að hvetja til útivistar og kynnast í leiðinni menningu, sögu, gróðri og jarðfræði Kópavogs.

Kópavogsbær

Fræðslugöngur 2018

- Garðyrkjudagurinn í Trjásafninu
- Guðmundarlundur
- Gengið á vit reynitrjáa
- Rósaganga
- Fræsöfnun
- Haustlitaganga

- Síðsumarsganga
- Lýðheilsugöngur

Samstarfsaðilar:

- Garðyrkjufélag Íslands
- Skógræktarfélag Kópavogs
- Sögufélag Kópavogs
- Ferðafélag Íslands

„Gróðursettu tré, og það vex á meðan þú sefur.“

Kópavogsbær

Trjárækt

Aðalskipulag 2012-2024, markmið:

- Frágangur nýrra opinna svæða fylgi vexti og uppbyggingu bæjarins.
- Skjólsæld verði aukin og umhverfi fegrað með aukinni trjárækt.

Aðalskipulag 2012-2024, leiðir:

- Samhliða uppbyggingu íbúðahverfa verði unnið að frágangi opinna svæða, leiksvæða og göngu- og hjólreiðastíga.
- Stuðlað verði að trjárækt í bæjarlandinu þar sem sérstök áhersla verði lögð á útivistarsvæði og svæði meðfram hjólreiða- og göngustígum og við aðalgatnakerfi bæjarins.

Kópavogsbær

Gróðursetningar á vegum bæjarins

- Einn mælikvarða í tengslum við Heimsmarkmiðin.
- 2018 gróðursett rúmlega 2.700 tré 0,5 – 4,0 m há.
- Markmiðið að þessi tala hækki ár frá ári.

Að planta tré er á margan hátt „Besta leiðin“ !

Skógflutningar 2006

Um 7.000 tré flutt, mest stafafura og bergfura, en einnig birki

Gróðursett í lúpínu

Lindaskógur - útikennslusvæði

Kópavogsbær

Útikennslu-svæði fyrir leikskóla og grunnskóla

Kópavogsbær

Viðarnýting

Greni- og asparkofi á leikskólalóð

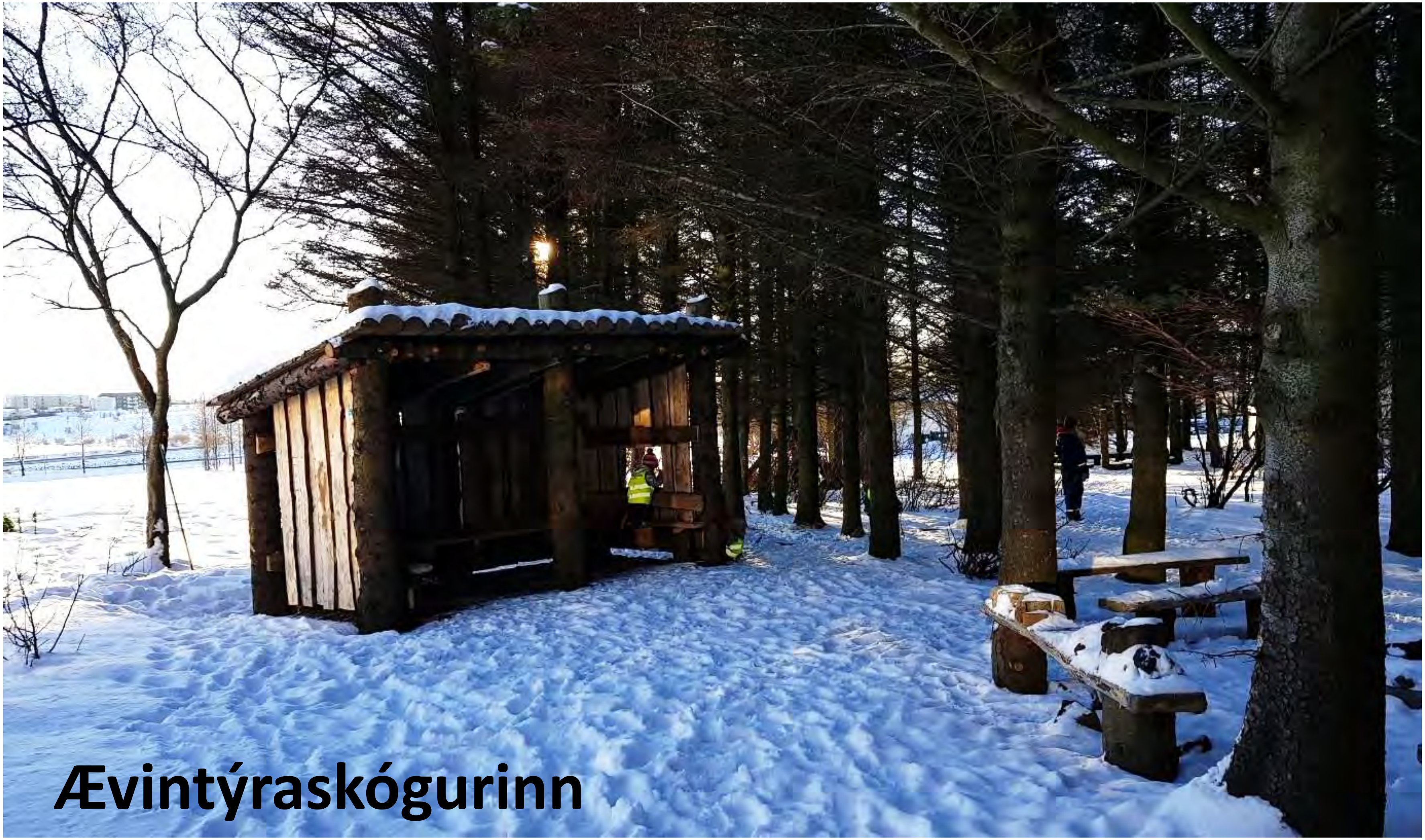

Ævintýraskógurinn

Kópavogsskóli

Lerki að austan

Jólin

Jólatrén í Kópavogi

Morgunblaðið

MIÐVIKUDAGUR 8. MAÍ 2019

DRAUMASTARF KVIKMYNDA-FÍKILSINS

STEFNIR Í HÖRKUKEPPNI

TÆKIFÆRI Í VIÐSKIPTUM VIÐ NATO

Tan kaupir Icelandair Hotels

- Malasískur auðkýfingur að baki risafjárfestingu í íslenskri ferðaþjónustu
- Icelandair og dótturfélag Berjaya Corp. við það að ganga frá kaupsamningi

Eurovision-hefðir Íslendinga kannaðar

Segja samstarf um orkumál nauðsyn

Síðasta jólatréð í Kópavogi frá síðustu jólum var tekið niður í gær

Sérstaklega endingargott jólatré

Tjónið nú þegar 50 milljónir

Þrefalt meira áfengi

- frá Skógræktarfélagi Kópavogs,
- frá Skógræktinni
- og úr görðum bæjarbúa

Síðasta jólatréð í Kópavogi frá síðustu jólum var tekið niður í gær

Morgunblaðið/Hari

Sérstaklega endingargott jólatré

Stórt sitkagrenitré, sem sett var upp á Smáratorgi í Kópavogi fyrir síðustu jól, var tekið niður í gær. Friðrik Baldursson, garðyrkjustjóri Kópavogs, sagði að tréð hefði verið svo fallegt og haldið barrinu það vel að það fékk að standa fram á sumar. Tréð óx í garði í Kópavogi en varð fyrir skemmdum og þurfti að fjarlægja það. Það var fellt í nóvember 2018 og hefur glatt augu vegfarenda við Smáratorg síðan þá.

Kópavogsdalur – fjölbreytt garðsvæði

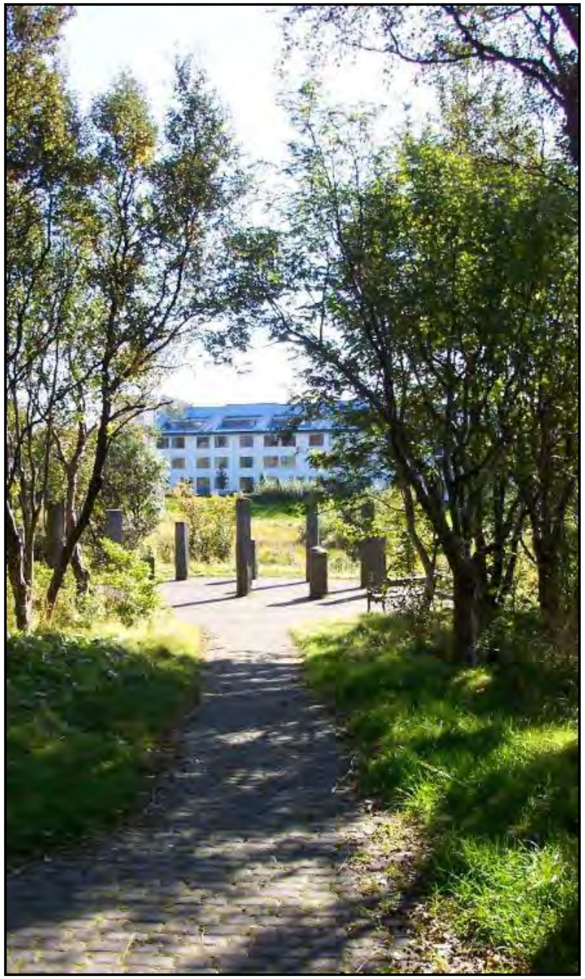

Leikskólalundur
- aldamótagarður

Tjarnargarðurinn

Hlíðargarður – í klassískum stíl

Geislagarður í Hamraborg

Yndisgarður í trjásafninu í Meltungu

Aldingarðurinn í trjásafninu í Meltungu

Sígræni garðurinn í trjásafninu í Meltungu

72

Rósagarðarnir í trjásafninu í Meltungu

Hermannsgarður í Guðmundarlundi

Kópavogur

garðabærinn !

Takk fyrir!